

Kas notiek

bērnu seksuālas izmantošanas prevencijas lauciņā?

Kopsavilkums no "Centrs Dardedze" rīkotās ekspertu padomes 18.04.2024.

IZGLĪTĪBAS MINISTRIJA

- Plāni bērnu seksuālās un reproduktīvās veselības izglītošanas jomā nesēn prezentēti Saeimas Cilvēktiesību komisijā ([materiāli šeit](#)).
- 8. martā parakstīta vienošanās ar LU par digitālā kursa pedagogiem izstrādi – seksuālā izglītošana, starptautiskā pieeja. Kurša saturs būs balstīts uz UNESCO vadlīnijām.
- 10. klašu skolēni un prof. izglītības iestāžu 1. kursa audzēkņi rudenī rakstīs diagnosticējošo darbu veselības prātībā. Būs jautājumu sadaļa arī par seksuālo izglītošanu, izvērtējot apgūto no pašreizējās pamatizglītības programmas.
- Mazāk nosegts virziens – plašākas sabiedrības izglītošana par šo tēmu.

VALSTS IZGLĪTĪBAS SATURA CENTRS

- Lai varētu izdarīt secinājumus, kuros vecuma posmos, kādas konkrētās prasmes attiecībā pret UNESCO vadlīnijām jau ir saturā un kādas vēl trūkst, tiek veikts izglītības satura audits (būs ziņojums, uz kura pamata izstrādās priekšlikumus). Ir iecere veidot arī konsultatīvo padomi.
- Plānots grozīt MK noteikumus par bērnu nometņu organizēšanas un darbības kārtību, pastiprinot atbildību, skaidru rīcības plānu vardarbības situācijām, kā arī paredzot katrā nometnē ir vienu atbildīgo par drošības jautājumiem.
- Turpina nodrošināt mācības nometņu vadītājiem.

TIESLIETU MINISTRIJA

- Ministrijā iesniegta redakcija par potenciālo bērna bezpalīdzības vecuma (14 g.) definēšanu, lai izvairītos no nepieciešamības vērtēt bērna pretošanās un gribas aspektus.
- Saeimā iesniegta likumprojekta pakete saistībā ar atteikšanos no nosacītās notiesāšanas, tā vietā piemērojot probācijas uzraudzību. Šis attieksies arī uz Krimināllikuma 16. nodaļu.
- lecerēts precizēt Kriminālprocesa likuma jautājumus, kas saistīti ar bērna nopratināšanu divos pantos – vispārēja nopratināšana un 153. pants (nopratināšana audio/video ar psihologu kā starpnieku), kas ir svarīgs grozījums saistībā ar "Bērnu māju".

Dardedze

- Saistībā ar bērnu seksuālas izmantošanas lietu izskatīšanas rokasgrāmatas izstrādi – nedaudz atlikts, kamēr tiek veikti būtiski likumdošanas precizējumi.
- Eiropas Komisija ir nākusi klajā ar Bērnu seksuālās vardarbības novēršanas direktīvas grozījumiem.
- Eiropas Padomes Lansarotes komiteja: noslēdzies 2. novērtēšanas raunds par informācijas tehnoloģijām (ir rekomendācijas), notiek 3. novērtēšanas raunds.
- Notiek darbs pie atbildības paredzēšanas par seksuālu uzmākšanos (administratīva atbildība, smagākajos gadījumos – kriminālatbildība).

VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTS

- 2023. gada novembrī sociālās kampaņas ietvaros tika izveidots anonīms uzticības tālrunis potenciālajiem dzimumnoziegumu veicējiem (realizēja "Skalbes") – notika vienu mēnesi, bet plānots ar LM palīdzību iecerī turpināt, paredzot šo uzticības tālruni arī citām mērķa grupām (piemēram, personām, kurām ir vardarbīga uzvedība, izjūt vardarbīgas tieksmes utt.).
- Jauns Eiropas projekts, kurā izstrādā iepirkumu par psihologa pakalpojumiem personām, kas veikušas dzimumnoziegumus, tajā skaitā arī pret bērniem.
- Atlasa un apmāca speciālistus darbā ar dzimumnoziedziniekiem.
- 2024. gada 14. novembrī tiek plānota ikgadējā konference.

LABKLĀJĪBAS MINISTRIJA

- Izstrādā grozījumus par pašvaldības sadarbības grupu operatīvu sasaukšanu.
- Par bērnu, kurš saņem sociālo rehabilitāciju – vardarbības veicējam tiks piedzīti naudas līdzekļi, kas ir iztērēti par sociālo rehabilitāciju.
- Tiek izstrādāts grozījums, par to, lai bērns komplicētos gadījumos varētu saņemt 100 papildus konsultācijas sociālās rehabilitācijas ietvaros.
- Strādā pie vardarbības novēršanas plāna 2024.-2029. gadam – plānotas apspriedes reģionos.
- 2024. gada 21. novembrī plānota konference. Tēmas tiks precizētas.

VALSTS POLICIJA

- No saņemtajiem ziņojumiem ap 20% ir nepamatoti (dažāda izpratne, kas ir noziegums). Aktuāla tendence: vispirms runā ar medijiem, nevis ziņo policijai.
- Kā plānots Noziedzības novēršanas plānā, tiek veidots metodiskais materiāls procesa virzītājiem, kā arī pielāgotas nopratināšanas telpas un tehniskie līdzekļi.

Dardedze

- Par sadarbību ar Bērnu māju – procesa virzītāji informēti par to, kā arī Ministru kabineta noteikumi ir stājušies spēkā, un katrs procesa virzītājs pats pieņem lēmumu, kur saņem pakalpojumu. Ir sūdzības saistībā ar psihologu kvalifikāciju.
- Informatīva kampaņa plānota 2024. gada 23. novembrī atbilstoši tā brīža aktualitātēm.

BĒRNU AIZSARDZĪBAS CENTRS

- Par “Bērnu māju” – notiek aktīva sadarbība – bērni tiek vesti gan no Rīgas, gan no reģioniem. Nodrošina arī tiesu medicīnisko ekspertīzi un turpina aktīvu speciālistu informēšanu (bāriņtiesas, ārpusģimenes aprūpes centri utt.), pieejami bukleti. Sadarbība notiek arī ar Pusaudžu resursu centru.

TIESĪBSARGS

- Publiskots [atzinums](#) par NVO metodiskajiem materiāliem bērnu seksuālās uzvedības izvērtēšanai. Aicina Labklājības ministriju un Kultūras ministriju veidot vadlīnijas.
- Šobrīd notiek darbs pie izpētes par bērnu pornogrāfijas jēdzienu un kopējo regulējumu šajā jomā.
- Tiek pētīta bērnu seksuālas izmantošanas lietu iztiesāšanas efektivitāte.

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

- Tuvākā pētnieciskā sadarbība kopā ar Kembridžas universitāti – “Centrs Dardedze” Džimbās drošības programmas izvērtēšana.
- Šobrīd veic izvērtējumu par darbu ar varmāku Latvijā.

CENTRS DARDEDZE

- 2023. gada novembrī notika sociālā kampaņa “[Lasi starp rindiņām](#)”, kas aktualizēja seksuālās izmantošanas tēmu un arī aicināja dalīties ar savu pieredzi radošajā telpā.
- Tiek veidota “[Drošā telpa](#)” – kustība, kura apvienos pieaugušos, kas bērnībā ir cietuši no seksuālās izmantošanas.
- Maijā plānota nākamā diskusija par to, kā tiek starpinstitutionāli reaģēts uz bērnu seksuālas izmantošanas gadījumiem.
- Sporta un interešu izglītības jomā palīdzam organizācijām veidot savas iekšējās vadlīnijas, kādā veidā var preventīvi novērst pārkāpumus un kā reaģēt, ja tie notikuši.
- Vairākām pašvaldībām (Cēsis, Smiltene, Madona) palīdzam veidot bērnu seksuālās izmantošanas prevencijas plānus.

